

Vergaderjaar 2018–2019

30 175

Luchtkwaliteit

Nr. 327

BRIEF VAN DE ALGEMENE REKENKAMER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 januari 2019

Hierbij bieden wij u aan het *Joint report on air quality*¹, een gezamenlijk Engelstalig rapport van zestien rekenkamers over het luchtkwaliteitsbeleid in Europa. Het is een samenvattend rapport van reeds gepubliceerde (nationale) rapporten van de Europese rekenkamer en de rekenkamers uit vijftien landen, te weten: Albanië, Bulgarije, Estland, Georgië, Hongarije, Israël, Kosovo, Moldavië, Nederland, Polen, de Republiek Macedonië, Roemenië, Slowakije, Spanje, Zwitserland. Het rapport verschijnt vandaag.

De 15 deelnemende landen kennen veel verschillen in de ernst van de problematiek en de aanpak van de luchtverontreiniging in hun land. Zo vergelijken we in het gezamenlijke rapport een land als Estland, waar geen overschrijdingen zijn van de EU-grenswaarden, met een land als Polen dat door de Europese Commissie voor het Europese Hof van Justitie wordt gedaagd vanwege de langdurige overschrijding van de EU-grenswaarden. Verder vergelijken we EU-landen, die zich moeten houden aan de EU-regelgeving, met niet-EU-landen die daar niet aan gehouden zijn. Ondanks de verschillen tussen de landen concluderen we in het gezamenlijk rapport dat de overheden in de deelnemende landen (met uitzondering van Estland) onvoldoende actie hebben ondernomen om de luchtkwaliteit in hun land te verbeteren.

In het gezamenlijke rapport komen de zestien rekenkamers tot de volgende overkoepelende conclusies:

- Van de vijftien deelnemende landen voldoen er veertien niet aan de nationale en internationale standaarden, zij overschrijden de EU-grenswaarden voor onder meer stikstofdioxide en fijnstof.
- Van deze veertien landen hebben twee landen (Slowakije en Moldavië) geen nationaal beleid voor luchtkwaliteit opgesteld en zes landen hebben het beleid weliswaar opgesteld maar niet uitgevoerd (waaronder de EU-landen Roemenië en Spanje). Een nationaal plan (met

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

daarin concrete maatregelen) is voor EU-landen verplicht als ze de grenswaarden overschrijden. Indien er geen nationaal beleid is, ontbreken veelal ook de indicatoren om de effectiviteit van de maatregelen te meten.

- In de meeste landen is een budget beschikbaar voor de monitoringsystemen en voor het uitvoeren van het beleid en de geplande maatregelen. De meeste overheden hebben een beperkt inzicht in de totale uitgaven en de resultaten.
- De deelnemende EU-landen hebben functionerende monitoringsystemen. Dit geldt niet voor vijf landen buiten de EU: Albanië, Kosovo, Georgië, de Republiek Macedonië en Moldavië. Dit betekent echter niet dat de monitoringinformatie altijd compleet of betrouwbaar is. Negen rekenkamers rapporteren over problemen met de monitoringinformatie in hun land, hieronder ook de EU-landen Roemenië, Bulgarije en Slowakije. De informatie over luchtverontreiniging is ook niet altijd openbaar en beschikbaar voor het publiek.
- Acht rekenkamers doen geen uitspraak over de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het beleid en/of de getroffen maatregelen van de overheid om de luchtkwaliteit in hun land te verbeteren. De rekenkamers die wel een uitspraak doen over de doelmatigheid geven aan dat de maatregelen slechts gedeeltelijk effectief en/of doelmatig waren.

Het Nederlandse onderzoeksmateriaal dat is gebruikt voor dit gezamenlijke rapport komt uit de verantwoordingsonderzoeken 2016 en 2017 en ging over het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) van het toenmalige Ministerie van IenM (nu IenW).

In het verantwoordingsonderzoek 2016 constateerden we dat de luchtkwaliteit in Nederland in de afgelopen jaren was verbeterd, maar dat nog steeds niet in het hele land werd voldaan aan de Europese grenswaarden. Ook was onduidelijk in hoeverre de verbetering een gevolg was van maatregelen uit het NSL. Het onderzoek wees uit dat de verantwoordelijke Minister weinig zicht had op de effectiviteit en de kosten van die maatregelen. Er was daardoor te weinig informatie om te kunnen beoordelen of de mix van landelijke en lokale maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren optimaal was geweest.

In het verantwoordingsonderzoek 2017 hebben wij het RIVM en CE Delft opdracht gegeven voor vervolgonderzoek naar de (kosten)effectiviteit van acht landelijke verkeersmaatregelen uit het NSL. Daaruit bleek dat die maatregelen hebben geleid tot 2% minder uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, waarmee een geringe gezondheidswinst was bereikt. Wij trokken uit dit onderzoek de conclusie dat de Minister met minder geld waarschijnlijk hetzelfde had kunnen bereiken.

Deze conclusies zijn verwerkt in het gezamenlijk rapport.

Algemene Rekenkamer

drs. A.P. (Arno) Visser,
president

drs. C. (Cornelis) van der Werf,
secretaris